

Київський університет імені Бориса Грінченка
Факультет української філології, культури і мистецтва
Кафедра української мови

"ЗАТВЕРДЖУЮ"
Проректор з науково-методично
та навчальної роботи

Олексій ЖИЛЬЦОВ
2023

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ:
УКРАЇНСЬКА ДІАЛЕКТОЛОГІЯ**

для студентів

спеціальності: 035 Філологія
освітнього рівня: першого (бакалаврського)
спеціалізації: 035.01 Українська мова та література
освітньої програми: : 035.01.01 Українська мова і література

Київ – 2023-2024

Київський університет імені Бориса Грінченка
Факультет української філології, культури і мистецтва
Кафедра української мови

"ЗАТВЕРДЖУЮ"
Проректор з науково-методичної
та навчальної роботи
Олексій ЖИЛЬЦОВ
2022 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ:
УКРАЇНСЬКА ДІАЛЕКТОЛОГІЯ

для студентів

спеціальності: 035 Філологія
освітнього рівня: першого (бакалаврського)
спеціалізації: 035.01 Українська мова та література
освітньої програми: : 035.01.01 Українська мова і література

Київ – 2022

Київський університет імені Бориса Грінченка
Факультет української філології, культури і мистецтва
Кафедра української мови
14/11/22
Жильцов

Розробник: Н. П. Русаченко, кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри української мови Київського університету імені Бориса Грінченка.

Викладач: Н. П. Русаченко, кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри української мови Київського університету імені Бориса Грінченка.

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри української мови
Протокол №2 від 02.09.2022 року

Завідувач кафедри

 Михайло ВІНТОНІВ

Робочу програму погоджено з гарантом освітньої програми
Українська мова та література
_____2022 р.

Гарант освітньої програми

 Михайло ВІНТОНІВ

Робочу програму перевірено
04.09 2022 р.

Заступник декана з науково-методичної та навчальної роботи

 Світлана ГОРОБЕЦЬ

Пролонговано:

на 2023_/2024_/н.р. (Вінтонів М.О.), «30_»серпня 2023 р., протокол № 9

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
	денна	заочна
Історія української мови		
Вид дисципліни	обов'язкова	
Мова викладання навчання та оцінювання	українська	
Загальний обсяг кредитів / годин	7/ 210	
Курс	I, II, III	
Семестр	2, 3, 4, 6	
Кількість змістових модулів з розподілом:	4	
Змістовий модуль 3. Українська діалектологія		
Курс	II	II
Семестр	3, 4	3,4
Обсяг кредитів	2	2
Обсяг годин, в тому числі:	60	60
Аудиторні	28	8
Модульний контроль	4	-
Самостійна робота	28	52
Форма семестрового контролю	залік	

II. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета – дати студентів глибокі теоретичні знання про структуру діалектної мови, її територіальну диференціацію, сформувати навички практичного аналізу діалектних явищ. Вивчення цієї дисципліни необхідне для розуміння історичного розвитку української мови, шляхів формування сучасної української літературної мови, піднесення культури усного і писемного мовлення.

Завдання курсу:

- розширити і поглибити спеціальну підготовку філолога-україніста;
- ознайомити студентів із основними формами існування мови – діалектної та літературної;
- розкрити важливість діалектних даних для вивчення історії народу, етнографії, ономастики, сучасної літературної мови;
- дати глибокі теоретичні знання про структуру діалектної мови, її територіальну диференціацію;
- сформувати вміння розмежовувати діалектні і літературні форми мови як для з'ясування мовних явищ сучасної української літературної мови, так і для успішного подолання орфографічних і орфоепічних помилок, зумовлених місцевими говірками.
- сформувати навички практичного аналізу діалектних явищ;
- ознайомити з діалектологічними атласами та словниками діалектної лексики.

Під час лекційних і практичних занять та самостійної роботи студенти, майбутні бакалаври за спеціалізацією «Українська мова та література», освітньою програмою «Українська мова і література» набувають таких **компетентностей**:

Загальні компетентності:

ЗК 1: здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні;

ЗК 2: здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності й досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця в загальній системі знань про природу й суспільство та в розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя;

ЗК 3: здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово;

ЗК 4: здатність бути критичним і самокритичним;

ЗК 5: здатність учитися й оволодівати сучасними знаннями;

ЗК 6: здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел;

ЗК 7: уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми;

ЗК 10: здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;

ЗК 13: здатність проведення досліджень на належному рівні.

Фахові компетентності:

ФК 1: усвідомлення структури філологічної науки та її теоретичних основ;

ФК 2: здатність використовувати в професійній діяльності знання про мову як особливу знакову систему, її природу, функції, рівні;

ФК 3: здатність використовувати в професійній діяльності знання з теорії та історії української мови;

ФК 4: здатність аналізувати діалектні та соціальні різновиди української мови, описувати соціолінгвальну ситуацію;

ФК 6: здатність вільно, гнучко й ефективно використовувати українську мову в усній та письмовій формі, у різних жанрово-стильових різновидах і регістрах спілкування (офіційному, неофіційному, нейтральному), для розв'язання комунікативних завдань у різних сферах життя;

ФК 7: здатність до збирання й аналізу, систематизації та інтерпретації мовних, літературних, фольклорних фактів, інтерпретації та перекладу тексту.

ФК 8: здатність вільно оперувати спеціальною термінологією для розв'язання професійних завдань;

ФК 12: здатність до організації ділової комунікації.

ФК 13: Лексико-граматична компетентність передбачає: володіння лексичними, граматичними, орфографічними мовними знаннями і навичками; знання семантики, словотворчої й синтаксичної структури, функції в реченні й тексті, лексичної полісемії, антонімії, особливостей фразеології для структурної організації тексту та вираження комунікативної інтенції.

ФК 14: Мовленнєво-фонетична компетенція передбачає: знання про звуки мови і закономірності їх поєднання; про фонетичні процеси (голос, інтонацію, чергування звуків) знання фонетичної транскрипції та фонематичні навички мовлення (рецептивні і репродуктивні); уміння сприймати на слух різножанрові та різнопредметні автентичні тексти.

ФК 15: Інтеракційна компетентність передбачає: уміння вести діалог, побудований на реальній або симульованій ситуації та вільно вести розмову з носіями мови; здатність викладати свою думку відповідно до певних типів тексту з дотриманням параметрів комунікативно-стилістичної доцільності та мовної правильності.

III. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ЗА ДИСЦИПЛІНОЮ

Після опанування дисципліни «Українська діалектологія» студенти повинні мати такі *програмні результати навчання*:

ПРН 2: ефективно працювати з інформацією: добирати необхідну інформацію з різних джерел, зокрема з фахової літератури та електронних баз, критично аналізувати й інтерпретувати її, впорядковувати, класифікувати й систематизувати;

ПРН 4: розуміти фундаментальні принципи буття людини, природи, суспільства.

ПРН 7: розуміти основні проблеми філології та підходи до їх розв'язання із застосуванням доцільних методів та інноваційних підходів;

ПРН 8: знати й розуміти систему мови, загальні властивості літератури як мистецтва слова, історію української мови та літератури, і вміти застосовувати ці знання у професійній діяльності;

ПРН 9: характеризувати діалектні та соціальні різновиди української мови, описувати соціолінгвальну ситуацію;

ПРН 12: аналізувати мовні одиниці, визначати їхню взаємодію та характеризувати мовні явища і процеси, що їх зумовлюють;

ПРН 14: використовувати українську мову в усній та письмовій формі, у різних жанрово-стильових різновидах і регістрах спілкування (офіційному, неофіційному, нейтральному), для розв'язання комунікативних завдань у побутовій, суспільній, навчальній, професійній, науковій сферах життя.

ПРН 16: знати й розуміти основні поняття, теорії та концепції обраної філологічної спеціалізації, уміти застосовувати їх у професійній діяльності.

ПРН 17: збирати, аналізувати, систематизувати й інтерпретувати факти мови й мовлення й використовувати їх для розв'язання складних завдань і проблем у спеціалізованих сферах професійної діяльності та/або навчання;

ПРН 19: мати навички участі в наукових та/або прикладних дослідженнях у галузі філології.

IV. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тематичний план для денної форми навчання

Назва змістових модулів, тем	У с ь о г о	Розподіл годин між видами робіт					
		Аудиторна					С а м о с т і й н а
		Л е к ц і ї	С е м і н а р и	П р а к т и ч н і	Л а б о р а т .	І н д и в і д .	
Змістовий модуль I. Загальнотеоретичні питання діалектології							
Тема 1. Історія української діалектології. Джерела дослідження діалектів	4	1	2				2
Тема 2. Фонетична система діалектної мови	4	1		1			2
Тема 3. Лексика та фразеологія української діалектної мови	17	1		2			14
Тема 4. Діалектні особливості словозміни	6	2		2			2
Тема 5. Діалектний синтаксис української мови	4	1		1			2
Модульний контроль	2						
Разом	37	6	2	6			22
Змістовий модуль II. Діалектні групи і говори української мови							
Тема 6. Говори південно-східного наріччя	5	1		2			2
Тема 7. Говори північного наріччя	7	1		4			2
Тема 8. Говори південно-західного наріччя	8	2		4			2
Модульний контроль	2						

Разом	23	4		10			6
Усього за семестр	60	10		18			28

Тематичний план для заочної форми навчання

Назва змістових модулів, тем	У с ь о г о	Розподіл годин між видами робіт					
		Аудиторна					С а м о с т і й н а
		Л е к ц і ї	С е м і н а р и	П р а к т и ч н і	Л а б о р а т о р н і	І н д и в і д у а л ь н і	
Змістовий модуль I. Загальні питання мовознавства							
Тема 1. Історія української діалектології. Джерела дослідження діалектів	6	1					5
Тема 2. Фонетична система діалектної мови	5						5
Тема 3. Лексика та фразеологія української діалектної мови	18			1			17
Тема 4. Діалектні особливості словозміни	5						5
Тема 5. Діалектний синтаксис української мови	5						5
Разом	39	1		1			37
Змістовий модуль II. Діалектні групи і говори української мови							
Тема 6. Говори південно-східного наріччя	7	1		1			5
Тема 7. Говори північного наріччя	7	1		1			5
Тема 8. Говори південно-західного наріччя	7	1		1			5

	Разом	21	3		3			15
	Усього	60	4		4			52

V. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Модуль I. Загальнотеоретичні питання діалектології

Тема 1. Історія української діалектології. Джерела дослідження діалектів

Українська діалектологія як наука, її предмет, завдання, значення і система термінів. Описова й історична діалектологія. Витоки та становлення діалектології як науки. Зв'язок діалектології з історією, археологією, етнографією, історією української мови, сучасною українською мовою та літературою.

Літературна мова і народні говори. Поняття загальнонародної та літературної мови. Поняття діалектної норми. Взаємодія діалектів і літературної мови. Середньонадніпрянські говірки як основа сучасної української літературної мови.

Територіальні та соціальні діалекти. Спільні та відмінні ознаки. Основні поняття діалектології (наріччя, діалект, говір, говірка, ізоглоса, ареал). Класифікація українських діалектів за генетичною, функціональною ознаками, принципом співвідносності, за наявністю спільних фонетичних, морфологічних, синтаксичних та лексичних особливостей. Окремий тип новостворених діалектів (переселенські говірки).

Методи і джерела вивчення народних говорів. Методи збирання діалектного матеріалу (анкетний, експедиційний). Методи діалектологічних досліджень. Метод лінгвістичного картографування. Лінгвістична географія. Атлас української мови. Діалектологічні карти. Джерела вивчення українських діалектів. Графічні системи, якими користувалися для записування діалектних, етнографічних, фольклорних матеріалів. Діалектні словники. Їхнє призначення.

Історія діалектного членування української мови. Періоди розвитку української діалектології. Перші спроби характеристики українських говорів. Значення праць К. Михальчука для розвитку української діалектології. Наукові засади української діалектології у працях О.О.Потебні. Загальна характеристика

українських діалектів у працях О.Павловського, М.Максимовича, Я.Головацького, О.Соболевського, І.Срезневського, П.Житецького, О.Огоновського, А.Кримського. Дослідження діалектів у наш час.

Тема 2. Фонетична система діалектної мови

Вокалізм. Загальна характеристика українського діалектного вокалізму.

Структура і типи наголошеного і ненаголошеного вокалізму. Шестифонемний склад південно-східного наріччя. Восьмифонемна система карпатських та поліських говорів. Фонемні /i/, /и/, /e/, /ы/, /y/, /o/, /a/ в діалектах української мови.

Гіперичні явища в українському діалектному вокалізмі.

Консонантизм. Загальна характеристика українського діалектного консонантизму. Мікросистеми українського консонантизму і діалектні відмінності в них: 1) губні; 2) передньоязикові проривні; 3) передньоязикові фрикативні; 4) передньоязикові щилинні і шиплячі; 5) середньоязикова фонема /Й/; 6) задньоязикові /Г/, /К/, /Х/ та фарингальна фонема /Г/.

Кореляція твердості / м'якості приголосних в українських діалектах.

Кореляція глухості / дзвінкості приголосних фонем.

Фонетичні процеси в системі консонантизму (асиміляція, протеза, метатеза).

Українська діалектна текстографія. Фонетичне транскрибування діалектного матеріалу.

Діалектні відмінності в наголошуванні форм слів.

Тема 3. Лексика та фразеологія української діалектної мови

Загальна характеристика лексики українських діалектів. Різновиди лексичних діалектних відмінностей за принципом співвідносності. Протиставна (співвідносна) та непротиставна (неспіввідносна) лексика в говорах української мови. Різновиди лексичних діалектних відмінностей протиставного типу. Шляхи виникнення власне лексичних, лексико-семантичних, лексико-словотвірних та лексико-фонетичних діалектних явищ. Обмежено протиставні (обмежено співвідносні) діалектні явища. Спільні і відмінні риси. Основні типи діалектних відмінностей у лексиці. Особливості традиційної лексики діалектів. Огляд окремих семантичних груп діалектної лексики.

Склад діалектної лексики з погляду її походження. Діалектна лексика спільнослов'янського походження. Особливості традиційної лексики діалектів. Огляд окремих семантичних груп діалектної лексики. Назви спорідненості, родинних відносин, частин тіла, речей домашнього вжитку, одягу, взуття, тварин, рослин тощо. Лексика рільництва, тваринництва, городництва, садівництва, різних місцевих промислів тощо. Надзвичайна деталізація назв спеціальних

галузей господарства, місцевих промислів тощо при порівняно слабкій розвинутості лексики на позначення різних абстрактних понять. Лексичні інновації, їх місце в лексиці говорів та джерела виникнення. Вузькодіалектні запозичення з різних мов: полонізми, словакізми, мадяризми, молдаванізми-румунізми, германізми, тюркізми. Явища лексичної синонімії, зумовлені взаємодією між діалектами, а також між діалектами і літературною мовою.

Діалектні відмінності у фразеології. Своєрідність українських діалектів у фразеології. Відмінності між діалектами у структурі та функціонуванні окремих фразеологізмів. Фразеологічна синонімія в українських діалектах. Контамінація фразеологізмів в діалектній мові та ін.

Тема 4. Діалектні особливості словозміни

Загальна характеристика діалектних особливостей словозміни. Різновиди морфологічних відмінностей, зумовлені особливостями фонетики місцевих діалектів та викликані різними напрямками граматичної аналогії (індукції).

Іменник в діалектах української мови. Діалектні відмінності у категорії роду та числа іменників. Збереження в говорах залишків двоїнних форм. Хитання в роді окремих іменників. Особливості відмінювання іменників I, II, III та IV відмін у діалектах української мови.

Прикменник в діалектах української мови. Збереження давнього розрізнення “твердих” і “м’яких” основ прикметників у південно-східних і поліських діалектах і відсутність цього розрізнення у багатьох південно-західних. Розрізнення стягнених і нестягнених форм називного відмінка однини і множини в діалектах. Діалектні особливості ступенювання прикметників. Діалектні відмінності прикметникових форм.

Займенник в діалектах української мови. Діалектні відмінності у займенникових формах. Поширеність у поліських та ряді південно-східних говорів форм предметно-особового займенника без приставного [н] в конструкціях з прийменниками. Поширеність у південно-західних діалектах архаїчних форм дав. і знах. відм.одн. особових займенників 1-ї і 2-ї особи зворотного займенника себе, редукованих форм вказівних займенників, стягнених форм присвійних займенників.

Числівник в діалектах української мови. Діалектні особливості у фонетичному оформленні і відмінюванні числівників різних груп.

Дієслово в діалектах української мови. Форми інфінітива на -ти, -т', -т, -чи. Відмінності між діалектами в оформленні зворотних дієслів. Діалектні особливості дієвідмінювання. Збереження давніх дієслівних часових форм. Відмінності між українськими діалектами у формах теперішнього, майбутнього, минулого та передминулого часів дійсного способу. Збереження енклітиків. Відмінності у формах умовного та наказового способів. Діалектні особливості дієприкметникових і дієприслівникових форм.

Тема 5. Діалектний синтаксис української мови

Діалектна диференціація української мови на синтаксичному рівні. Діалектні відмінності у словосполученні. Словосполучення з іменем у Род. відм. Словосполучення з іменем в Ор. відм. Словосполучення з іменем у Дав. та Знах. відм.

Діалектні відмінності у структурі простого речення. Особливості вираження головних членів речення. Узгодження підмета з присудком. Особливості вираження додатка, означення, обставин у діалектах української мови.

Діалектні відмінності у структурі різних видів складного речення.

Модуль II. Діалектні групи і говори української мови

Тема 6. Говори південно-східного наріччя

Діалектні групи і говори української мови.

Загальна характеристика говорів південно-східного наріччя.

Середньонадніпрянський діалект – основа української літературної мови. Ареал середньонадніпрянських говірок, історія їх дослідження. Фонетичні, морфологічні, синтаксичні, лексичні особливості середньонадніпрянського діалекту.

Слобожанський діалект. Ареал слобожанських говірок, історія їх дослідження. Фонетичні, морфологічні, синтаксичні, лексичні особливості.

Степовий діалект. Ареал степових говірок, історія їх дослідження. Фонетичні, морфологічні, синтаксичні, лексичні особливості степових говірок.

Тема 7. Говори північного наріччя

Загальна характеристика говорів поліського (північного) наріччя. Фонетичні, морфологічні, синтаксичні, лексичні особливості північного наріччя. Історія дослідження північних діалектів.

Західнополіські говірки. Ареал західнополіських говірок, історія їх дослідження. Фонетичні, морфологічні, синтаксичні, лексичні особливості західнополіських говірок.

Середньополіські говірки. Ареал середньополіських говірок, історія їх дослідження. Фонетичні, морфологічні, синтаксичні, лексичні особливості середньополіських говірок.

Дослідження говірок Чорнобильської зони.

Східнополіські говірки. Ареал східнополіських говірок. Фонетичні, морфологічні, синтаксичні, лексичні особливості східнополіських говірок.

Тема 8. Говори південно-західного наріччя

Характеристика говорів південно-західного наріччя. Поділ південно-західного наріччя на три групи говорів – галицько-буковинську, волинсько-подільську та карпатську.

Галицько-буковинська група говорів. Наддністрянський (опільський) діалект. Ареал наддністрянського говору, історія його дослідження. Фонетичні, морфологічні, синтаксичні, лексичні особливості наддністрянського говору.

Надсянський говір. Ареал надсянського говору, історія його дослідження. Фонетичні, морфологічні, синтаксичні, лексичні особливості надсянського говору.

Гуцульський (східнокарпатський) говір. Ареал гуцульського говору, історія його дослідження. Проблема походження етноніма “гуцули”. Фонетичні, морфологічні, синтаксичні, лексичні особливості гуцульського говору. Покутсько-буковинські говірки. Ареал покутсько-буковинських говірок, історія їх дослідження. Фонетичні, морфологічні, синтаксичні, лексичні особливості.

Карпатська група говорів. Бойківський (північнокарпатський) говір. Ареал бойківських говірок, історія їх дослідження. Проблема походження етноніма “бойки”. Фонетичні, морфологічні, синтаксичні, лексичні особливості бойківського говору.

Середньозакарпатський (закарпатський) діалект. Ареал закарпатських говірок. Поділ закарпатських говірок на 4 групи – боржавські, марамороські, ужанські та верховинські говірки. Історія дослідження закарпатського діалекту. Фонетичні, морфологічні, синтаксичні, лексичні особливості закарпатських говірок.

Лемківський (західнокарпатський) говір. Ареал лемківських говірок. Проблема походження етноніма “лемки”. Історія дослідження лемківських говірок. Фонетичні, морфологічні, синтаксичні, лексичні особливості лемківських говірок.

Волинсько-подільська група говорів. Південноволинський діалект, історія його дослідження. Ареал південноволинських говірок. Фонетичні, морфологічні, синтаксичні, лексичні особливості південноволинського діалекту. Подільський діалект, історія його дослідження. Ареал подільських говірок. Фонетичні, морфологічні, синтаксичні, лексичні особливості подільського говору.

VI. КОНТРОЛЬ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ ДЕННОГО ВІДДІЛЕННЯ

6.1. Система оцінювання навчальних досягнень студента

Вид діяльності	Максимальна кількість балів за одиницю	Модуль 1		Модуль 2	
		Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів
Відвідування лекцій	1	3	3	2	2
Відвідування практичних занять	1	4	4	5	5
Робота на практичному занятті	10	4	40	5	50
Виконання завдань для самостійної роботи	5	5	25	3	15
Виконання модульної роботи	25	1	25	1	25
Разом			97		97
Максимальна кількість балів: 194					
Розрахунок коефіцієнта: $194/100 \approx 1,9$					

КОНТРОЛЬ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ ЗАОЧНОГО ВІДДІЛЕННЯ

6.1. Система оцінювання навчальних досягнень студента

Вид діяльності	Максимальна кількість балів за одиницю	Модуль 1		Модуль 2	
		Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів
Відвідування лекцій	1	3	3	2	2

Відвідування практичних занять	1	4	4	5	5
Робота на практичному занятті	10	4	40	5	50
Виконання завдань для самостійної роботи	5	5	25	3	15
Виконання тестових завдань	10	5	50	3	30
Разом			122		102
Максимальна кількість балів: 224					
Розрахунок коефіцієнта: $224/100 \approx 2,24$					

6.2. Завдання для самостійної роботи та критерії її оцінювання

Модуль I.

Загальнотеоретичні питання діалектології

Тема 1. Історія української діалектології.

Джерела дослідження діалектів

Завдання:

Скласти бібліографію до теми «Історія української діалектології» з використанням Інтернет-ресурсів. До п'яти знайдених статей написати короткі анотації обсягом до 1000 знаків.

Тема 2. Фонетична система діалектної мови

Завдання:

Проаналізувати орфоепічні особливості діалектного мовлення за відеофрагментами проекту «Співаник ZIK».

Тема 3. Лексика та фразеологія української діалектної мови

Завдання:

Відвідати краєзнавчі музеї місцевості, в якій проживають студенти, або ті, які знаходяться в місцях проходження Діалектологічної практики. Укласти діалектний словник побутової лексики.

Тема 4. Діалектні особливості словозміни

Завдання:

Проаналізувати морфологічні особливості діалектного мовлення за відеофрагментами проекту «Співаник ZIK».

Тема 5. Діалектний синтаксис української мови**Завдання:**

Проаналізувати синтаксичні особливості діалектного мовлення за відеофрагментами проекту «Співаник ZIK».

Модуль II. Діалектні групи і говори української мови**Тема 6. Говори південно-східного наріччя****Завдання:**

Знайти в мережі Інтернет відео або аудіозапис говіркового мовлення південно-східного наріччя. Зробити повний аналіз.

Тема 7. Говори північного наріччя**Завдання:**

Знайти в мережі Інтернет відео або аудіозапис говіркового мовлення південно-східного наріччя. Зробити повний аналіз.

Тема 8. Говори південно-західного наріччя**Завдання:**

Зробити повний аналіз діалектного мовлення за одним із відеофрагментів, розміщених на персональному сайті Г.Л. Аркушина
<http://arkushyn.lutsk.ua/videoarhiv/>

КАРТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТА

ДЕННОГО ВІДДІЛЕННЯ

Змістовий модуль та теми курсу	Академічний контроль	Бали	Термін виконання (тижні)
Змістовий модуль I. Загальнотеоретичні питання діалектології			
Тема 1. Історія української діалектології. Джерела дослідження діалектів	модульний контроль, залік (2 год.)	5	I – II
Тема 2. Фонетична система діалектної мови	модульний контроль, залік (2 год.)	5	III – IV
Тема 3. Лексика та фразеологія української діалектної мови	модульний контроль, залік (14 год.)	5	V – VI
Тема 4. Діалектні особливості словозміни	модульний контроль, залік (2 год.)	5	VII – VIII
Тема 5. Діалектний синтаксис української мови	модульний контроль, залік (2 год.)	5	IX – X
Разом: 25 балів			
Змістовий модуль II. Діалектні групи і говори української мови			
Тема 6. Говори північного наріччя.	модульний контроль, залік (2 год.)	5	XI – XII
Тема 7. Говори південно-західного наріччя.	модульний контроль, залік (2 год.)	5	XIII – XIV
Тема 8. Говори південно-східного наріччя.	модульний контроль, залік (2 год.)	5	XV – XVI
Разом: 15 балів			
РАЗОМ: 28 годин			40 балів

КАРТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТА

ЗАОЧНОГО ВІДДІЛЕННЯ

Змістовий модуль та теми курсу	Академічний контроль	Бали	Термін виконання (тижні)
Змістовий модуль I. Загальнотеоретичні питання діалектології			
Тема 1. Історія української діалектології. Джерела дослідження діалектів	тестовий контроль, залік (5 год.)	5	I – II
Тема 2. Фонетична система діалектної мови	тестовий контроль, залік (5 год.)	5	III – IV
Тема 3. Лексика та фразеологія української діалектної мови	тестовий контроль, залік (17 год.)	5	V – VI
Тема 4. Діалектні особливості словозміни	тестовий й контроль, залік (5 год.)	5	VII – VIII
Тема 5. Діалектний синтаксис української мови	тестовий контроль, залік (5 год.)	5	IX – X
Разом: 25 балів			
Змістовий модуль II. Діалектні групи і говори української мови			
Тема 6. Говори північного наріччя.	тестовий контроль, залік (5 год.)	5	XI – XII
Тема 7. Говори південно-західного наріччя.	тестовий контроль, залік (5 год.)	5	XIII – XIV
Тема 8. Говори південно-східного наріччя.	тестовий контроль, залік (5 год.)	5	XV – XVI
Разом: 15 балів			
РАЗОМ: 52 години			40 балів

Критерії оцінювання самостійної роботи

Максимальна кількість балів – 5

Оцінка за п'ятибальною шкалою	Значення оцінки
5 балів	студент глибоко та міцно засвоїв матеріал; дає теоретично і практично правильні, обґрунтовані відповіді; проводить грамотний та чітко структурований аналіз діалектного мовлення; самостійно здійснює узагальнення і висновки; вичерпно, послідовно, грамотно оформив самостійно виконані завдання (оцінка "відмінно").
4 бали	студент добре знає матеріал, але допускає незначні помилки у аналізі говіркового мовлення, які за допомогою викладача швидко виправляє; здатен здійснювати лінгвістичний аналіз за планом, самостійно робити висновки; успішно виконав та оформив практичне завдання з незначною кількістю помилок (оцінка "добре").
3 бали	відповідь невичерпна; студент припускається грубих помилок, які самостійно не може виправити; недостатньо правильно і грамотно оформлено результати аналізу; рівень розуміння матеріалу студентом можна визначити як поверхневий (оцінка "задовільно").
1 – 2 бали	студент засвідчує фрагментарне знання матеріалу, не може здійснити аналіз говіркового мовлення за поданим

6.3 Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання

Модульна контрольна робота №1

Форма проведення: письмова

Максимальна кількість балів: 25 балів

Критерії оцінювання: модульна контрольна робота включає 25 тестових запитань, правильне виконання яких оцінюється в 1 бал.

Модульна контрольна робота №2

Форма проведення: письмова

Максимальна кількість балів: 25 балів

Критерії оцінювання: модульна контрольна робота включає 10 тестових запитань та практичне завдання (повний аналіз діалектного тексту), яке оцінюється максимально в 15 балів.

Критерії оцінювання практичної частини модульної контрольної роботи №2

Максимальна кількість балів – 15

Оцінка	Значення оцінки
15 балів	відмінне виконання роботи з незначними неточностями. Студент чітко, логічно, послідовно проаналізував текст; виявив глибокі знання навчального матеріалу, що міститься в основних та рекомендованих літературних джерелах; вміння застосовувати теоретичний матеріал під час розв'язання практичних завдань, аналізувати <u>діалектні</u> явища, які вивчаються на фонетичному, лексичному, морфологічному та синтаксичному рівнях, у їх взаємозв'язку та розвитку; чітко визначив наріччя та діалектну групу, до якої належить аналізований текст.
14-12 балів	виконання роботи вище середнього рівня з кількома помилками; повне засвоєння матеріалу, але не вистачає достатньої глибини та аргументації; вміння застосовувати теоретичний матеріал під час аналізу <u>діалектних</u> явищ; здійснення аналізу діалектного тексту з неточностями та несуттєвими помилками; правильне визначення наріччя та діалектної групи, до якої належить аналізований текст.
11-9 балів	виконання роботи на середньому рівні з певною кількістю грубих помилок. Студент володіє навчальним матеріалом, але без глибокого всебічного аналізу; виявляє достатні вміння застосовувати теоретичний матеріал під час аналізу діалектного

	тексту, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки. Правильно визначив половину характерних діалектних особливостей уривка; зробив висновок про те, до якого наріччя і групи діалектів належить пропонований текст.
8-6 балів	виконання роботи нижче середнього рівня з великою кількістю недоліків. Студент виявив посередні знання навчального матеріалу, що міститься в основних та рекомендованих літературних джерелах, та слабкі вміння застосовувати теоретичний матеріал під час аналізу пропонованого тексту; здійснив аналіз, який містить істотні неточності; зробив висновок лише про те, до якого наріччя належить уривок.
5-3 бали	виконання роботи на низькому рівні з великою кількістю помилок та недоліків. Студент виявив фрагментарні знання навчального матеріалу та невміння застосовувати теоретичний матеріал під час аналізу діалектного тексту; допустив істотні помилки під час виконання завдань; зробив висновок лише про те, до якого наріччя належить аналізований уривок.
0-2 бали	– студент не засвоїв теоретичний матеріал; виконав незначну частину роботи; виявив незнання навчального матеріалу та невміння орієнтуватися під час аналізу діалектного тексту; допустив істотні помилки у відповідях на поставлені питання; не зміг зробити висновок про те, до якого наріччя і групи діалектів належить пропонований текст.

6.4 Форми проведення семестрового контролю (залік)

Навчальні досягнення бакалаврів із дисципліни «Українська діалектологія» оцінюються за модульно-рейтинговою системою, в основу якої покладено принцип поопераційної звітності, обов'язковості модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь та навичок; розширення кількості підсумкових балів до 100.

6.5 Орієнтовний перелік питань для семестрового контролю

1. Предмет, завдання, значення діалектології як науки.

2. Поняття літературної та діалектної мови.
3. Територіальні і соціальні діалекти.
4. Проблема класифікації українських діалектів.
5. Типи діалектних явищ української мови.
6. Методи і джерела вивчення народних говорів.
7. Історія української діалектології.
8. Діалектологічна карта. Діалектологічний атлас. Діалектні словники.
9. Загальна характеристика українського діалектного вокалізму.
10. Загальна характеристика українського діалектного консонантизму.
11. Фонетичні явища українського діалектного консонантизму: поширеність протетичних приголосних, подвоєння м'яких приголосних, явища метатези.
12. Діалектологічна фонетична транскрипція, її особливості, специфіка, призначення.
13. Різновиди лексичних діалектних відмінностей в українській мові за принципом співвідносності.
14. Різновиди лексичних діалектних відмінностей протиставного типу.
15. Семантичні групи діалектної лексики.
16. Склад діалектної лексики з погляду її походження.
17. Діалектні відмінності у фразеології.
18. Загальна характеристика діалектних відмінностей словозміни української мови.
19. Іменник і його граматичні категорії в говорах української мови.
20. Особливості відмінювання іменників у діалектах української мови.
21. Граматичні категорії прикметника в говорах української мови.
22. Діалектні відмінності прикметникових форм.
23. Діалектні відмінності у фонетичному оформленні й відмінюванні числівників.
24. Діалектні відмінності в займенникових формах.
25. Дієслово і його граматичні категорії в говорах української мови.
26. Діалектні особливості дієвідмінювання.
27. Службові частини мови в діалектах української мови.
28. Діалектна диференціація української мови на синтаксичному рівні. Типи відмінностей у синтаксисі української діалектної мови.
29. Діалектні відмінності у словосполученні.
30. Діалектні відмінності у структурі простого речення.
31. Діалектні відмінності у структурі складносурядного речення.
32. Діалектні відмінності у структурі складнопідрядного речення
33. Фонетичні, морфологічні, синтаксичні, лексичні особливості північного наріччя.
34. Фонетичні, морфологічні, синтаксичні, лексичні особливості південно-східного наріччя.

35. Фонетичні, морфологічні, синтаксичні, лексичні особливості південно-західного наріччя.
36. Лінгвогеографія як метод діалектологічних досліджень світового та українського мовознавства.

6.6. Шкала відповідності оцінок

Таблиця

Рейтингова оцінка	Оцінка за стобальною шкалою	Значення оцінки
A	90 – 100 балів	Відмінно – відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з можливими незначними недоліками
B	82 – 89 балів	Дуже добре – достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок
C	75-81 балів	Добре – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
D	69-74 балів	Задовільно – посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності
E	60-68 балів	Достатньо – мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)
FX	35-59 балів	Незадовільно з можливістю повторного складання – незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання
F	1-34 балів	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу – досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни

Навчально-методична картка дисципліни

III семестр

Разом: лекції – 6 год., практичні заняття – 8 год., самостійна робота – 22 годин, МК – 2 год,

Тиждень	I II	III IV	V VI		
Модулі	Змістовий модуль I				
Назва модуля	Загальнотеоретичні питання діалектології				
Кількість балів за модуль	97 балів				
Лекції	№1-2	№ 2-3	№ 3		
Години	2 год.	2 год.	2 год.		
Теми лекцій	Тема 1. Історія української діалектології. Джерела дослідження діалектів (0,5 б).	Тема 2. Фонетична система діалектної мови (0,5 б).	Тема 3. Лексика та фразеологія української діалектної мови (0,5 б).	Тема 4. Діалектні особливості словозміни (1б).	Тема 5. Діалектний синтаксис української мови (0,5б).
Теми семінарських та практичних занять	Тема 1. Історія української діалектології. Джерела дослідження діалектів (11 б).	Тема 2. Фонетична система діалектної мови (5,5 б).	Тема 3. Лексика та фразеологія української діалектної мови (11 б).	Тема 4. Діалектні особливості словозміни (11б).	Тема 5. Діалектний синтаксис української мови (5,5б).
Самостійна робота	5*5				
Види поточного контролю	Модульна контрольна робота 1 (25 балів)				

IV семестр

Разом: лекції – 4 год., практичні заняття – 10 год., самостійна робота – 6 годин, МК – 2 год., залік

Тиждень	XI XII	XIII XIV	XV XVI
Модулі	Змістовий модуль II		
Назва модуля	Діалектні групи і говори української мови		
Кількість балів за модуль	97 балів		
Лекції	№-4		№ 5
Години	2 год.		2 год.
Теми лекцій	Тема 6. Говори південно-східного наріччя (0,5 б).	Тема 7. Говори північного наріччя. (0,5 б).	Тема 8. Говори південно-західного наріччя (1 б).
Теми семінарських занять	Тема 5. Говори південно-східного наріччя. (11 б).	Тема 7. Говори польського наріччя. (22 б).	Тема 6. Говори південно-західного наріччя (22 б).
Самостійна робота	15 балів		
Види поточного контролю	Модульна контрольна робота 1 (25 балів)		
Підсумковий контроль	Залік		

**7. Рекомендовані джерела
Основна література**

1. Аркушин Г. Західнополіська діалектологія : [навч. посібник з регіон. діалектології для студ. спец. «Укр. мова та літ.»]. Луцьк : Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2012. 256 с.
2. Бевзенко С. П. Українська діалектологія. К. : Вища шк., 1980. 246 с.
3. Матвіяс І. Г. Українська мова і її говори. К. : Наук. думка, 1990. 165 с.
4. Мойсієнко В. Історична діалектологія української мови. Північне (поліське) наріччя. К. : Академія, 2016. 282 с.
5. Монахова Т. В. Українська діалектологія: [навч. посіб. для студ. вищих навч. закл.]. Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2010. 128 с.

Додаткова література

1. Аркушин Г. Л. Іменний словотвір західнополіського говору. Луцьк : Вежа, 2004. 764 с.
2. Бевзенко С. Форми вияву майбутньої дії в українських діалектах *Український діалектологічний збірник : Кн. 3. Пам'яті Тетяни Назарової* / [упоряд., ред., передм. П. Ю. Гриценка; редкол. : П. Гриценко (відп. ред.) та ін.]. К. Довіра, 1997. С. 213–217.
3. Бевзенко С. П. Українська діалектологія: збірник вправ і завдань С. П. Бевзенко. К. Одеса: Вища шк., 1987. 128 с.
4. Бібліографічні матеріали до курсових, бакалаврських і магістерських робіт із української діалектології: навч.-метод. матеріали для студентів українського відділення філол. факультету / укл. Р. Л. Сердега, А. А. Сагаровський. Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2007. 92 с.
5. Бичко З. Діалектна лексика наддністрянського говору. Тернопіль : Лідер, 2000. 280 с.
6. Вербич Н. Інтонація діалектного мовлення : проблеми та перспективи. *Діалекти в синхронії та діахронії : загальнослов'янський контекст : [тези доповідей міжнародної конференції / ред. П. Ю. Гриценка]*. К. : КММ, 2014. С. 60–65. 37.
7. Герман К. Українські говірки Північної Буковини в історичному та лінгвогеографічному аспекті : Фонетика, фонологія. Чернівці : Рута, 1995. 400 с.
8. Глібчук Н. М. Практичні завдання з української діалектології. Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2000. 46 с.

9. Гойсак В. Мовна картина світу, відображена в народних колядках з Лемківщини. Горлиці : Об'єднання лемків, 2010. 288 с
10. Гриценко П. Ареальне варіювання лексики. К. : Наук. думка, 1990. 269 с.
11. Гриценко П. Текст як простір вияву діалектних явищ. *Збірник лінгвістичних праць : до 60-річчя проф. О. А. Колесникова*. Ізмаїл : [б.в.], 2000. С. 9–15.
12. Гриценко П. Тексти як джерело дослідження чорнобильських говірок. *Говірки Чорнобильської зони : Тексти / [упоряд. : П. Ю. Гриценко та ін.]*. К. : Довіра, 1996. С. 7–19.
13. Діалекти в синхронії та діахронії: загальнослов'янський контекст. *Тези доповідей міжнародної конференції. Ін-т укр. мови НАН України*. Київ: КММ, 2014. 524с.
14. Лексикон Львівський: поважно і на жарт. / Наталя Хобзей [та ін.] ; НАН України, Ін-т українознавства ім. І. Крип'якевича. Вид. 4-те, змін. і допов. Львів : Вид-во Старого Лева, 2019. 892 с.
15. Марєєв Д.А. Контрольні роботи з української діалектології [Текст] : навч.-метод. посіб. Суми : Цьома С. П., 2021. 40 с.
16. Матвіяс І. Діалектна основа синтаксису в українській літературній мові. *Мовознавство*. 2007. № 1. С. 38–46.
17. Матвіяс І. Особливості словосполучень у західноукраїнському варіанті літературної мови. *Українська мова*. 2006. № 4. С. 45–57.
18. Матвіяс І. Г. Українська мова і її говори. К. : Наук. думка, 1990. 168 с.
19. Німчук В. Про походження українських діалектів. *Україна. Наука і культура*. К. : Вид-во АН України ; «Знання України», 1993. Вип. 26-27. С. 233-250.
20. Панцьо С. Є Українська діалектологія. Практикум: навч.-метод. посіб. для студентів ВНЗ. Тернопіль : Навчальна книга Богдан, 2013. 130 с.
21. Півторак Г. П. Діалектна ситуація в Київській Русі. *Мовознавство*. 1993 № 3–4. С. 6–12.
22. Сердега Р. Л. Проблеми вивчення діалектної лексики: програма наукового семінару з української діалектології. Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2007. 48 с.
23. Сердега Р. Л. Українська діалектологія: навчальний посібник. Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2011. 156 с.
24. Суховій О. О. Українська діалектологія : навч. посіб. для практ. Занять. Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, Ін-т філології. Київ : Фенікс, 2014. 215 с.
25. Східнослобожанські українські говірки: наук.-навч. посібник / за ред. проф. П. Ю. Гриценка. Луганськ, 2001. Ч. I. 107 с.

26. Хобзей Н. Гуцульська міфологія : етнолінгвістичний словник. Львів : Ін-т українознавства ім. І.Крип'якевича НАН України, 2002. 216 с.
27. Хобзей Н. Наукові студії: діалектологія, етнолінгвістика, лексикографія : [збірник] / Наталя Хобзей ; [упоряд. О. Сімович ; передм.: О. Сімович, Т. Ястремська ; редкол.: Н. Багнюк, О. Сімович, Т. Ястремська] ; НАН України, Ін-т українознавства ім. І. Крип'якевича. Львів : Ін-т українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, 2019. 831 с.
28. Шеремета Н. П. Українська діалектологія. Практичні заняття: Навч. посібник для студентів вищ. навч. закл. Кам'янець-Подільський, 2005. 124 с.

Атласи, збірники текстів, хрестоматії

1. Атлас української мови: У 3-х т.: Т. 1. Полісся, Наддніпрянина і суміжні землі / Ред. колегія: Закревська Я.В., Залеський А.М., Марчук Н.Й. (секретар), Матвіяс І.Г. (голова), Назарова Т.В., Прилипко Н.П. / Ред. тому І.Г. Матвіяс. К.: Наук. думка, 1984. 520 с.; Т. 2. Волинь, Наддніпрянина, Закарпаття і суміжні землі / Бандрівський Д.Г., Григорчук Л.М., Жилко Ф.Т., Закревська Я.В., Залеський А.М., Назарова Т.В., Онишкевич М.М., Приступа П.І. / Відп. ред. Я.В. Закревська. К.: Наук. думка, 1988. 520 с.; Т. 3. Слобожанщина, Донеччина, Нижня Наддніпрянина, Причорномор'я і суміжні землі / Варченко І.О., Довгопол С.Ф., Закревська Я.В., Залеський А.М., Малахівська О.А., Марчук Н.Й., Матвіяс І.Г., Назарова Т.В., Прилипко Н.П. / Відп. ред. А.М. Залеський, І.Г. Матвіяс. К.: Наук. думка, 2001. 272 с.
2. Буковинські говірки : хрестоматія діалектних текстів / [уклад. : Н. Руснак, Н. Гуйванюк, В. Бузинська]. Чернівці : Рута, 2006. 383 с.
3. Бідношия Ю. І. Говірки Бориспільщини : сучасні діалектні тексти та пам'ятки мови / Ю. І. Бідношия, Л. В. Дика. К. : Інститут української мови НАНУ, 2008. 480 с.
4. Волинські говірки Хмельниччини. Збірник діалектних текстів : навч.-метод. посіб. / [упоряд.: Н. Д. Коваленко, Б. О. Коваленко] ; Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. Івана Огієнка. – Кам'янець-Подільський : Рута, 2019. 341 с.
5. Герман К.Ф. Атлас українських говірок Північної Буковини: фонетика, фонологія. Чернівці : Видавнича спілка «Час», 1995. 410 с.
6. Говірка села Машеве Чорнобильського району / [уклад. : Ю. І. Бідношия, Л. В. Дика]. К. : Довіра, 2003. 455 с.
7. Говірки Західної Полтавщини : збірник діалектних текстів / [упоряд. Г. Мартинова]. – Черкаси : [б.в.], 2012. 324 с.
8. Говірки південно-західного наріччя української мови : збірник текстів / [упоряд. Н. М. Глібчук]. Львів : Видав. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2000. 155 с.
9. Говірки Південної Київщини : збірник діалектних текстів / [упоряд. Г. Мартинова, З. Денисенко, Т. Щербина]. Черкаси : [б.в.], 2008. 369 с.

10. Говірки Черкащини : збірник діалектних текстів / [упоряд. : Г. І. Мартинова, Т. В. Щербина, А. А. Таран]. Черкаси : [б.в], 2013. 881 с.
11. Говірки Чорнобильської зони : тексти / [упоряд. П. Ю. Гриценко та ін.]. К. : Довіра, 1996. 358 с.
12. Говори української мови : збірник текстів / [за ред. Т. В. Назарової]. К. : Наук. думка, 1977. 592 с.
13. Діалектологічно-фольклорні матеріали говірки с. Южинець Кіцманського району Чернівецької області [Текст] / [уклад.: О. В. Піцик та ін.] ; Чернівець. нац. ун-т ім. Юрія Федьковича. Чернівці : ЧНУ : Рута, 2019. 335 с.
14. Миголинець О. Українські закарпатські говірки : збірник текстів. / Ольга Миголинець. – Ужгород : ВЕТА-Закарпаття, 2002. 64 с.
15. Москаленко А. А. Словник діалектизмів українських говірок Одеської області / А. А. Москаленко. Одеса : ОДПІ, 1958. 78 с.
16. Скарби українських говорів: тексти про борщ [Текст] : [збірник] / [відп. ред., передм.: Н. Хібеба, В. Лєснова ; авт. ідеї: Н. Хобзей] ; НАН України, Ін-т українознавства ім. І. Крип'якевича. – Львів : Ін-т українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, 2019. 319 с.
17. Українські східнослобожанські говірки : сучасні діалектні тексти / [ред. : К. Д. Глуховцева ; упоряд. : К. Д. Глуховцева, В. В. Лєснова, О. І. Ніколаєнко]. Луганськ : ДЗ «ЛНУ ім. Т. Шевченка», 2011. 424 с.

Словники

1. Аркушин Г. Л. Словник західнополіських говірок: у 2-х т. Луцьк : Вежа, 2000.
2. Брилинський Д. Словник подільських говірок. Хмельницьк : Хмельн. зед.-вид. відділ, 1991. 120 с.
3. Гримашевич Г. Словник назв одягу та взуття середньополіських суміжних говірок. Житомир, 2002. 184 с.
4. Гуцульські говірки : Короткий словник / [відп. ред. Я. Закревська]. Львів : Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАНУ, 1997. 232 с.
5. Магрицька І. Словник весільної лексики українських східнослобожанських говірок. Луганськ, 2003. 171 с.
6. Негрич М.Й. Скарби гуцульського говору: Березови. Вид. 2-ге, випр. і допов. Львів : Тріада плюс, 2017. 260 с.
7. Пиртей П. С. Короткий словник лемківських говірок. Івано-Франківськ, 2004. 362 с.
8. Словник буковинських говірок. Чернівці, 2005. 68 с.
9. Словник діалектизмів, запозичень та застарілих слів в українській мові. К. : Вадим Карпенко, 2012. 283 с.
10. Словник українських говірок Бузько-Інгульського Межиріччя [уклад.: Л. С. Спанатій та ін. ; наук. ред. П. Ю. Гриценко ; за заг. ред. Л. С. Спанатій] ; НАН

України, Ін-т укр. мови, Миколаїв. нац. ун-т ім. В. О. Сухомлинського.
Миколаїв : Іліон, 2018. 875 с.

11. Чабаненко В. А. Фразеологічний словник говірок Нижньої Наддніпрянщини. Запоріжжя, 2001. 200 с.
12. Шило Г. Наддністрянський регіональний словник. – Львів : Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАНУ, 2008. 288с.

Інтернет-ресурси

https://uk.wikipedia.org/wiki/Діалекти_української_мови
ukrainskamova.com/publ/leksika/teritorialni_dialektizmi/5-1-0-66
<https://www.youtube.com/channel/UCvJiQQLNEe7Q6yrM8gQ14og>
[http://litopys.org.ua/ukrmova/um151.](http://litopys.org.ua/ukrmova/um151)
[http://litopys.org.ua/ukrmova/um160.](http://litopys.org.ua/ukrmova/um160)
<http://litopys.org.ua/ukrmova/um157.htm>
<http://litopys.org.ua/ukrmova/um155.htm>
<http://litopys.org.ua/ukrmova/um159.htm>
<http://litopys.org.ua/ukrmova/um160.htm>
<http://litopys.org.ua/ukrmova/um161.htm>
<http://litopys.org.ua/ukrmova/um151k.htm>